

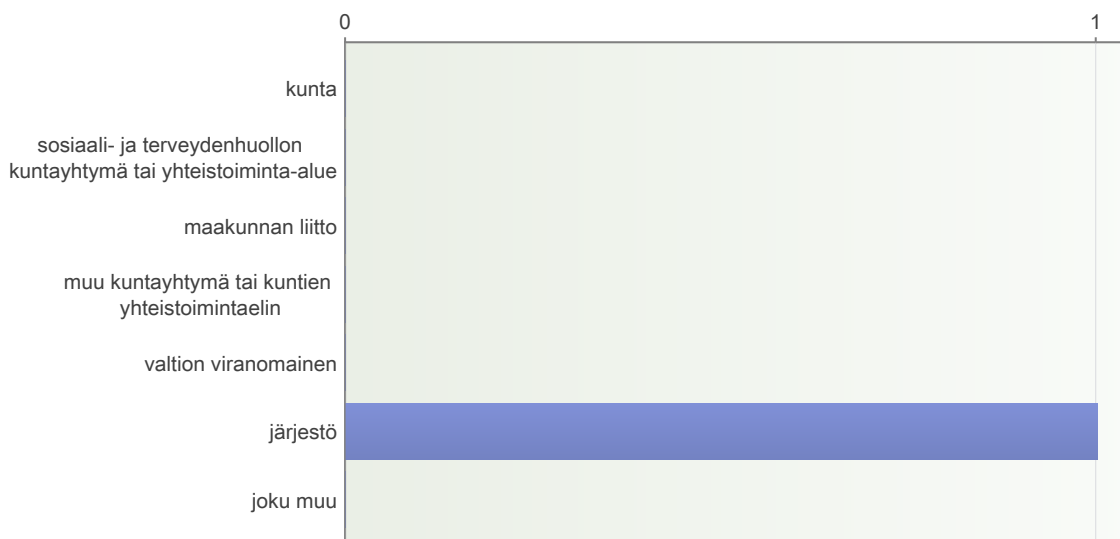
1. TAUSTATIEDOT

Vastaajien määrä: 1

Vastaajatahon virallinen nimi	Vastauksen kirjanneen henkilön nimi	Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot	Lausuntopyyntöä käsittelevä päivämäärä toimielimessä	Toimielimen nimi
Vammaisfoorumi ry	Pirkko Mahlamäki	Kalle Könkkölä pj kalle.konkkola@kynnys.fi	7.11.2016	Vammaisfoorumi ry:n hallitus

2. Onko vastaaja

Vastaajien määrä: 1

3. 1. Voidaanko esityksellä kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaistasaatavuutta? Jos ei, niin miten ehdotusta tulisi siltä osin muuttaa?

Vastaajien määrä: 1

- Uudistus vaikuttaa perustavaa laatua olevalla tavalla vammaisten ihmisten arkeen, he käyttävät sosiaali- ja terveyspalveluja paljon. On pidettävä huoli siitä, että sosiaali- ja terveyspalvelut suunnitellaan, järjestää ja toteutetaan niin, että vammaisten ihmisten ihmis- ja perusoikeudet ja YK:n vammaisoikeuksien sopimus toteutuvat.

Palveluiden laatu ja saatavuus on varmistettava. Välttämättömiä perusoikeuksia turvaavia elämänmittaisia vammaispalveluita ei saa säätää maksullisiksi eikä vammaisten ihmisten elämänmittaisia palveluita saa kilpailuttaa hankinnoilla. Yhdenvertaisuus edellyttää yksilöllisiä tarpeita vastaavia palveluja ja laadukasta osallistavaa palveluntarpeen arviointia, mihin myös vammaispalvelulaki velvoittaa. Koska maakunnat saavat itse päättää palveluistaan, niiden yhdenvertaiseen saatavuuteen on panostettava.

Vammaisfoorumi huolestuttaa lakiesitettyjen valmistelun eritahtisuus, on vaikea tehdä tärkeitä linjauksia, vaikei valinnanvapausluonnoksesta ole vielä tarkempaa tietoa.

Asiakkaiden tarvitseman palveluohjauksen rooli kasvaa. Se että palveluohjausta saa läheltä, matalalla

kynnyksellä ja moniammatillisesti on erityisesti paljon palveluja käyttävälle olennaisen tärkeää. Palveluohjauksessa tarvittavaa ammattilaisten osaamista ja osaamisen tukea voi keskittää maakuntiin. Palveluohjauksessa on kiinnitettävä huomioon eri tahojen järjestämien palveluiden koordinointiin ja sosiaali- ja terveyspalvelujen integrointiin. Uudistus pitää mahdollistaa, että luodaan sekä maakunnallisia että valtakunnallisia koordinoivia mekanismeja/tahoja varmistakseen palveluiden saumattomat ketjut ja palveluiden yhdenvertainen saatavuus. Vammaispalvelujen tukipalvelut on organisoitava koko maan kattaviksi.

Palvelujen yhdenvertainen saatavuus edellyttää ihmisoikeusperusteisia laatustandardeja. Asiaksmaksujen tulee kaventaa ei kärjistää hyvinvointieroja, järjestelmän uudistuksen tulee edistää yhteiskunnan oikeudenmukaisuutta.

Ruotsinkielisten ja muiden vähemmistökielisten kannalta on keskeistä, palveluketjujen ja integraation turvaamiseksi, että tietoa palveluista ja niiden sijainnista on saatavilla. Tällä hetkellä tieto ei löydy kattavasti julkiselta sektorilta. Tietoa löytyy myös järjestöiltä ja niiden omistamista säätiöistä ja yhtiöistä. Tarvitaan valtakunnallista koordinaatiota ja kehittämistä, jotta tiedot saadaan yhtenäistettyä ja ylläpidettyä ja jotta voidaan taata toimivat palveluketjut myös ruotsinkielisille ja viittomakielisille. Annetaan osaamiskeskuksille tehtäväksi koordinoita, kehittää ja tiedottaa vähemmistöryhmien palveluita kaikkien tarvittavien tahojen kanssa, kuten esimerkiksi järjestöjen kanssa, sekä maakunnallisella että valtakunnallisella tasolla, myös yhteistyössä.

Julkinen palvelulupaus on jo annettu perustuslaissa ja muussa lainsäädännössä, palvelulupaus ei voi mennä lainsäädännön ohi. Jos maakunnan tehtäväksi jää määrittellä palvelulupaukset, vammaisten henkilöiden oikeudet saattavat kaventua.

Apuvälinepalveluissa uhkana nähdään, että peruspalvelut ovat huonompia kuin perustuslain 19 § edellyttää. Sen mukaan julkisen vallan on turvattava jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut. Riittävistä apuvälineistä ei saa jäädä itselle maksettavaa, pitää saada maksutta tarvetta vastaava yksilöllinen apuväline. Apuvälinepalveluiden laaja osaaminen ja osaamisen tehokas organisointi tulee varmistaa osana integroituja palveluja.

Jos vammaispalvelujen järjestäminen on julkisen palvelulaitoksen vastuulla, vammaisten henkilöiden valinnanvapauden tulee toteutua yhtä laajana kuin muillakin kansalaisille eikä valinnanvapaus voi toteutua vain vammaispalveluissa henkilökohtaisen budjetoinnin ja palvelusetelin avulla. Maakunnan palvelulaitoksessa pitää olla sekä tarvittavaa asiantuntemusta.

Palvelujen digitalisessa toteuttamisessa täytyy muistaa, että kaikki vammaiset ihmiset eivät voi käyttää sähköisiä palveluja. Täytyy varmistaa, että vammaiset ihmiset saavat osallistua yhdenvertaisesti yhteiskunnan toimintaan riippumatta palveluntuottajasta ja erilaisilla saavutettavilla osallistumisen muodoilla.

Vammaisten ihmisten tarvitsemien integroitujen sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestämisen hallintoa voi keskittää maakunnallisesti, mutta toimintakyvyn ja tarpeen arvioiminen sekä palvelujen tuottaminen tulee kuitenkin toteuttaa paikallisesti vammaisten ihmisten ja heidän perheidensä omassa elin- ja toimintaympäristössä.

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 6 §:ssä mainittujen palvelujen lisäksi viittomakielellä tuotettuja palveluja pitää olla laajemmin saatavissa. Suora korjausehdotus: ”mahdollisuuksien mukaan huolehdittava” ilmaistava velvoittavammin, muutettava muotoon ”aina huolehdittava”.

Vammaisfoorumi kannattaa lakiesityksen vahvaa yhteistyön pakkoa valtion, maakuntien ja kuntien välillä; palvelujen järjestämiseen tarvitaan vahva valtionohjaus sekä maakunnille riittävät resurssit järjestää palvelut.

Maakuntalain 30 §:n vähemmistöryhmien edustukseen esimerkiksi vammaiset, maahanmuuttajat ja kielivähemmistöt.

Monissa pykälissä on kiinnitettävä huomiota vähemmistöjen oikeuksiin. Kuten velvoittavassa YK:n vammaisten oikeuksien sopimuksessa sanotaan, laadittaessa ja toimeenpantaessa lainsäädäntöä ja politiikkaa, joilla tätä yleissopimusta pannaan täytäntöön, sekä muissa vammaisia henkilöitä koskevissa päätöksentekoprosesseissa sopimuspuolten tulee neuvotella tiiviisti vammaisten henkilöiden kanssa ja aktiivisesti osallistaa heidät, mukaan lukien vammaiset lapset, heitä edustavien järjestöjen kautta. (4 artikla 3 kohta, miten merkitään?). Myös artiklassa 33 Kansallinen täytäntöönpano ja seuranta sanotaan, että kansalaisyhteiskunta, erityisesti vammaiset henkilöt ja heitä edustavat järjestöt, on osallistettava ja heidän on osallistuttava valvontaprosessiin täysimääräisesti. (Kohta 3).

Maakuntalain 24 pykälä: Maakunnan asukkaalla sekä alueella toimivalla yhteisöllä ja säätiöllä on oikeus tehdä aloite maakunnan toimintaa koskevissa asioissa. Lisäksi palvelukäyttäjällä on oikeus tehdä aloitteita kyseisen maakunnan palvelua koskevassa asiassa. Tästä aloiteoikeudesta on tiedotettava riittävästi.

Vammaisforumi korostaa:

1. Järjestämistapojen tulee olla erilaisten asiakkaiden erilaisista tarpeista ja elämäntilanteista lähteviä. Eri tavoin vammaisilla ja pitkäaikaissairailta henkilöillä pitää olla oikeus valita kuten muillakin. Palveluja käytävällä asiakkaalla pitää olla myös riittävä ja asakkaan tarvetta vastaava tuki palvelujen valinnassa, käytössä ja päätöksenteossa.

2. Yhdenvertaiset palvelut on saatava valtakunnallisesti. Palvelut tullaan toteuttamaan eri tavalla eri maakunnissa, mutta yhdenvertaiset periaatteet on taattava. Esimerkiksi maakunnaallisia vammaispalveluiden palvelumonopoleja tai valtakunnallinen monopoli kielioikeuksien perusteella uhkaksi sekä yhdenvertaisia palveluita että vammaisten perusoikeuksia erityisesti persustuslain 6 §:n, 19 §:n ja 22 §:n perusteella.

3. Sosiaalipuolen roolia ja asemaa suhteessa terveydenhuollon palveluihin on kehitettävä ja vahvistettava. Sosiaalihuollon ja -palvelujen puute ilmenee terveystalouden käytön lisääntymisenä. Sosiaalihuollon kehittäminen jatkossa huomioitava 43 - 44 § mukaisesti ja varattava riittävät resurssit sosiaalityöntekijöiden ja -ohjaajien erikoistumiskoulutukseen. Sosiaalialan osaamiskeskusten roolia tulee vahvistaa ja eruseja lisätä.

4. 2. Antaako esitys riittävät edellytykset saavuttaa 3 miljardin euron kustannusten kasvun hillinnän tavoite? Jos ei, miten tavoitteen saavuttamisen edellytyksiä voitaisiin parantaa?

Vastaajien määrä: 1

- Palvelut pitää järjestää laatu ja yksilölliset tarpeet sekä kansalliset lait ja ihmisoikeudet, erityisesti YK:n vammaisten oikeuksien sopimus huomioiden. Pelkästään kustannuksia ei voida ajatella.

Säästöjä syntyy kun ihmiset saavat ajoissa oikea-aikaiset ja sopivat palvelut. Kustannusten kasvua voidaan hillitä myös kun organisaatioiden määrä vähenee. Vähemmistöt on otettava mukaan lakien valmisteluvaiheessa, ei vain kuulemistilaisuuksissa ja lausuntotasolla.

On hyvä tavoite yrittää poistaa päällekkäisiä hallintotehtäviä, mutta samalla ei tulisi luoda uutta byrokratiaa. Kaikkea palvelutuotantoa ei pitäisi tarvita yhtiöittä.

Digitalisaatio hyvin toteutettuna ja saavutettavana (esimerkiksi viittomakieli, selkokieli) säästää henkilökohtaisista neuvota-ajoista. Erityisasioiden koordinointi, tiedon lisääminen ja asennemuokkaus säästävät hyvin toteutuessaan.

5. 3. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

Vastaajien määrä: 1

- YK:n vammaisten oikeuksien sopimus velvoittaa takaamaan vammaisten ihmisten osallisuuden kaikessa heitä koskevassa päätöksenteossa ja oikeuden tehdä heitä itseään koskevia päätöksiä. Maakuntiin tulee luoda struktuuri, jossa vammaisten ihmisten osallisuus ja kuuleminen tapahtuvat tosiasiallisesti. Lakiesityksessä mainitaan asiakasraadit ja vammaisneuvostot, mutta näiden toimivalta ei ole riittävä, kuulemisen pitää todella tapahtua.

Vammaisneuvostoissa pitää olla edustettuina eri vamma- ja sairausryhmiä ja vammaisten henkilöiden äänen pitää kuulua. Niillä vammaisilla henkilöillä, jotka tukea tarvitsevat, tulee olla heidän yksilöllisten tarpeiden ja valinnan mukainen tuki osallistumiseen.

Maakunnan asukkailla ja palvelujen käyttäjillä on oikeus vaikuttaa maakunnan toimintaan. Maakunnan on pidettävä huolta monipuolisista ja vaikuttavista osallistumismahdollisuuksista. Muutenkin maakuntalain 23 § ja 26 § sekä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 27 § ja 35 § on otettava haavoittuvassa asemassa olevat vammaiset kuntalaiset ja palvelujen käyttäjät mukaan vaikuttamaan maakunnan toiminnan suunnitteluun, valmisteluun, toteutukseen ja seurantaan.

Vammaisneuvostot pitää ottaa osaksi virallisia rakenteita ja päätöksentekoprosesseja. Tarvitaan maakunnalliset vammaisasiamiehet, jotka toimivat yhteistyössä vammaisneuvostojen kanssa. Esityksessä tulisi olla vahvemmin velvollisuus ottaa vammaiset henkilöt virallisiin prosesseihin mukaan silloin, kun on kyse asioista, jotka vaikuttavat suoraan heidän elämäänsä. Maakuntalain 23 § ja 26 § vammaisten ihmisten vähemmistöasema tulee huomioida yhdenvertaisesti toisten vähemmistöryhmien kanssa.

Vammaisfoorumi viittaa vielä julkista valtaa velvoittavaan YK:n vammaisten oikeuksien sopimukseen, jonka mukaan laadittaessa lainsäädäntöä sopimuspuolten tulee neuvotella tiiviisti vammaisten henkilöiden kanssa ja aktiivisesti osallistaa heidät. Lisäksi vammaiset henkilöt ja heitä edustavat järjestöt on osallistettava ja heidän on osallistuttava valvontaprosessiin täysimääräisesti. (Artiklat 4 ja 33).

6. 4. Muodostaako maakuntalaki tarkoituksenmukaisen yleislain tulevien maakuntien hallinnon ja talouden järjestämiselle?

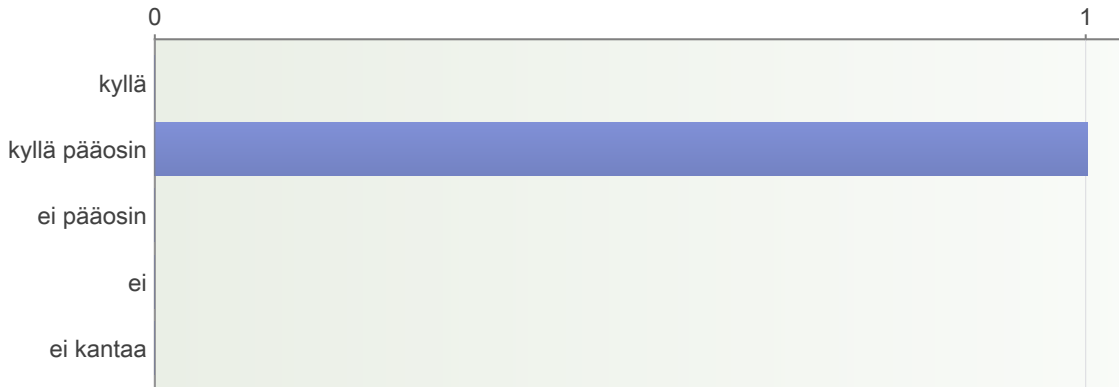
Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei kantaa

7. 5. Maakuntalain 2 luvussa määritellään maakunnan tehtävät. Onko maakunnalle esitetty tehtäväkokonaisuus uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: kyllä pääosin

- Maakunnan ja kunnan yhteistyötä tulee vahvistaa. On tärkeää kartoittaa kuntien vastuulla olevan opetuspuolen ja maakunnan sotepalvelujen väliset rajapinnat ja yhteistyö. Miten nämä sektorit pystyvät tukemaan toisiaan. On varmistettava, että vammaisten lasten varhaiskasvatus ja koulunkäynti yhdessä kuntoutuksen ja sosiaalipalvelujen kanssa muodostavat yhtenäisen toimivan kokonaisuuden. Esimerkiksi perusopetuspalveluiden ja sotepalveluiden tulee toimia saumattomassa yhteistyössä, tai muuten vammaisten henkilöiden asema heikkenee. Esimerkiksi peruskoulun oppilas, joka saa koulukyydit perusopetuksesta (kunta) ja vapaa-ajan matkat maakunnalta. Näiden palvelujen yhteensovittaminen on tärkeää. Yksittäisen kuntalaisen ja maakunnan näkökulmista - palvelut voivat tulla kunnan palveluina ja maakunnan palvelut niitä täydentävinä. Motivoidaanko ja resurssoidaanko kuntia riittävästi vastaamaan omasta osuudestaan. Rajanveto opetuksen, terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen sekä ennaltaehkäisevien palvelujen ja soten välillä tulee selkeyttää. Yhteistyö näiden välillä tulee toteutua asiakkaan näkökulmasta saumattomasti. Vammaisten henkilöiden kannalta olennaiset palvelut tarvitsevat hyvää koordinoitua. Huolimatta siitä mille tasolle palvelujen järjestämisen ja toteuttamisvastuut menevät, vammaisella henkilöllä tulee säilyä itsemääräämisoikeus oman elämän järjestämisestä.

8. 6. Maakuntalain 5 luvussa säädetään maakunnan asukkaiden osallistumisoikeuksista. Ovatko osallistumisoikeudet turvattu esityksessä riittävällä tavalla?

Vastaajien määrä: 1

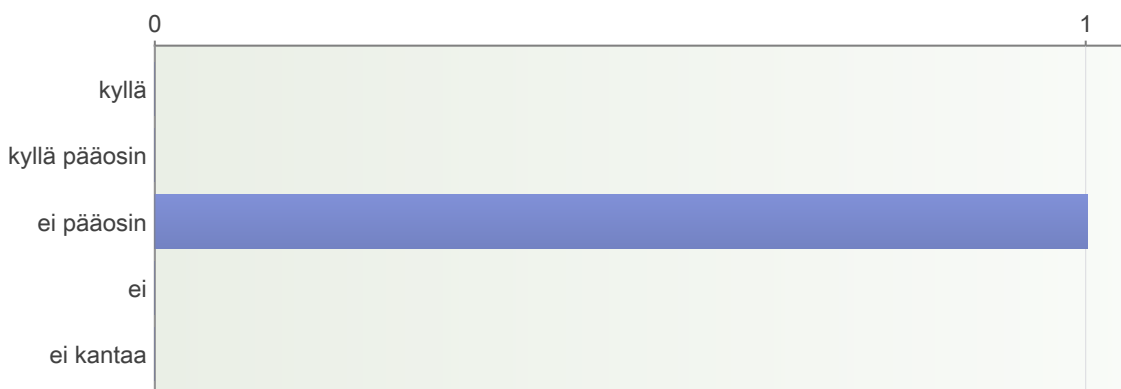

Avoimet vastaukset: kyllä pääosin

- Tekstissä on tuotu hyvin esiin eri vähemmistöjen osallistumisoikeudet, mutta päätökset tehdään maakuntatasolla, joten oikeudet jäävät tosiasiallisesti maakuntien harkintaan. Vammaisasiamiehet voisivat tahollaan valvoa maakuntia ja tuoda ehdotuksia niille. Vammaisasiamiehiä on oltava sekä maakunnissa että kunnissa. Pitää myös luoda mekanismeja, jotka tukevat vammaisasiamiesten yhteistyötä ja tiedon ja asiantuntemusten vaihtoa sekä kehittämistä valtakunnallisella tasolla. Vammaisfoorumi pitää tärkenä, että osallistumisoikeudet todella turvataan. Valtakunnallisessa palvelukeskuksessa on oltava riittävä asiantuntemus ja helposti löydettäviä valtakunnallisia palveluja ja tukimuotoja koordinoivia tahoja, jotka voivat tukea ja tuoda riittävää asiantuntemusta maakuntatasolle. Jotta maakuntavaltuustot kiinnittäisivät erityistä huomiota vammaisten ihmisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien turvaamiseen, vammaiset ihmiset tulee mainita maakuntalain 23 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa yhtenä niistä vähemmistöryhmistä, joiden osallistumisen mahdollisuuksiin on kieli-, kulttuuri- ja seksuaalivähemmistöjen ohella tarpeen kiinnittää erityistä huomiota.

9. 7. Maakuntalain 9 luvussa säädetään maakunnan palvelulaitoksesta. Onko siitä esitetty säädettäväksi tuottamisen organisoinnin näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

Vastaajien määrä: 1

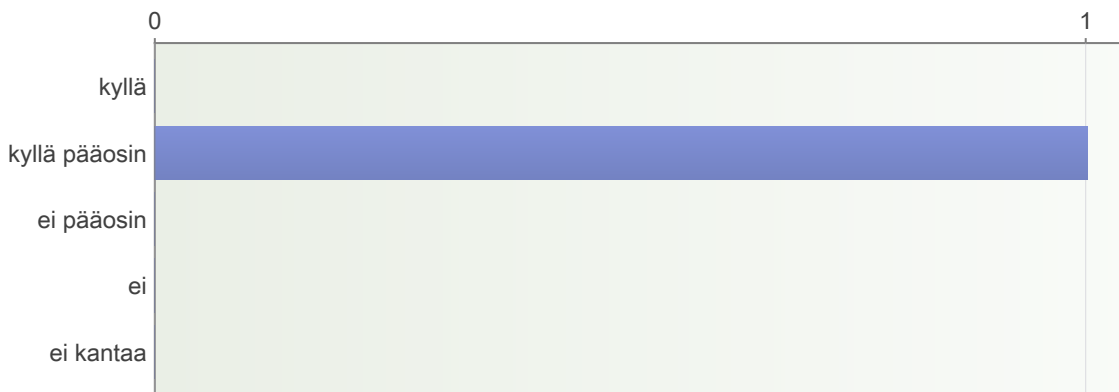
Avoimet vastaukset: ei pääosin

- Palvelutarpeen arvioinnissa ja päätöksenteossa käytetään julkista valtaa. Organisaatioilla tulee olla myös demokraattisesti valittu johto. Emme halua että järjestäminen ja tuottaminen erotetaan (katso kysymys 14

Tampereen tilaaja-tuottajamalli). Kuitenkin maakuntalain kirjaus palveluiden hankinnasta on mielestämme hyvä. Vielä ei tiedetä kuinka valinnanvapaus toteutuu esimerkiksi henkilökohtaisessa avussa tai asumisessa. Yksi järjestämistapa vaihtoehto ei takaa valinnan vapautta. Vammaisfoorumi on huolissaan siitä, että muodostetaan sellaisia rakenteita, jotka sulkevat pois valinnanvapauden kuten esim. keskittämällä ruotsinkielisten vammaispalvelut ja mahdollisesti muut erityispalvelut (lastensuojelu, päihdehuolto, muistisairaath) yhdelle maakunnalle. Tämä (11§) järjestämismalli ei tuo valinnanvapautta, varsinkaan, jos kukaan muu ei saa tuottaa kyseisiä palveluja. Ratkaisu on ristiriidassa perustuslain 6§:n ja 19§:n kanssa, mikä voi johtaa segregointiin ja suosimiseen kielen, diagnoosin tai/vamman perusteella.

10. 8. Maakunnan talouden ohjaus perustuu erityisesti maakuntalakiin ja maakuntien rahoituslakiin. Ohjaavatko maakuntien rahoitusmalli ja maakuntalain mukainen taloudenohjausmekanismi maakuntien taloudenhoitoa tarkoituksenmukaisella tavalla?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: kyllä pääosin

- Vammaispalvelujen tulee säilyä maksuttomina. Vammaisuus kestää usein loppuelämän. Jotta vammainen ihminen voi olla yhdenvertainen muiden ihmisten kanssa, vammaisuudesta johtuvien palvelujen tulee olla maksuttomia.

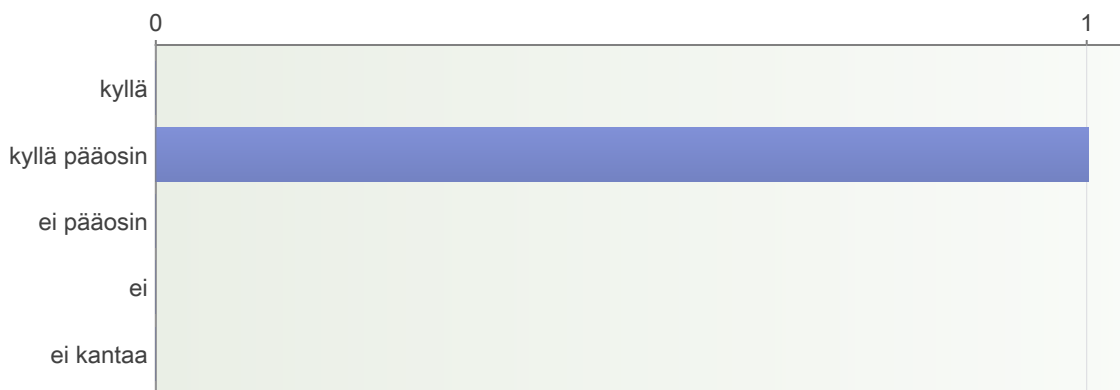
11. 9. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntalaista.

Vastaajien määrä: 1

- Pienissä ja keskisuurissa yrityksissä ja järjestöissä on paljon erityisasiantuntemusta, joka pitää säilyttää. Tosiasiallinen valinnanvapaus tarkoittaa että on monia eri tuottajia. Maakunnalla tulee olla vastuu palveluista, mutta on luotava mekanismeja, jotka tukevat koordinoitua ja valvovat velvoitteiden toteutumista.

12. 10. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 4 §:ssä säädettäisiin palvelujen saatavuudesta ja saavutettavuudesta. Säännöksen mukaan palvelut on toteutettava väestön tarpeet huomioon ottaen lähellä asiakkaita, mutta säännöksen mukaisten edellytysten täytyessä palveluja voidaan koota suurempiin kokonaisuuksiin. Onko säännös palvelujen saatavuuden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

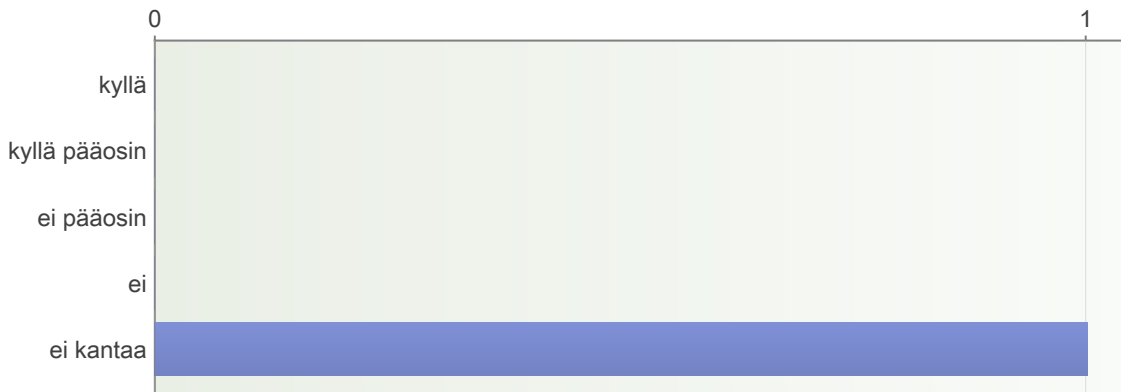
Avoimet vastaukset: kyllä pääosin

- Käsite objektiivinen tarve on väärä. Ei ole olemassa keskimääräistä vammaista ihmistä, joten objektiivisen arvion palveluntarpeesta perusteella ei voida tehdä tarpeen arviointia. Päinvastoin, päätöksenteon on perustuttava yksilölliseen tarpeeseen. Keskittäminen on joissain tapauksissa realistista. Toisaalta palveluja keskitetään myös liian usein ja synnytetään monopoleja. Olemme huolloissaan myös siitä, että järjestämislain 11 §:n perusteella mahdollistetaan palveluiden valtakunnallista keskittämistä pelkkä kielioikeuksien perusteella, esimerkiksi vammaisten asumispalvelut, päivätoiminta tai henkilökohtainen apu ei voi valtakunnallisteti keskittää pelkkäruotsinkielen perusteella. Kun on kysymys tietyistä harvinaisryhmistä, palveluja on realistista hakea myös ulkomailta.

13. 11. Maakunnat muodostavat 5 yhteistyöaluetta, joista kussakin on 3–4 maakuntaa. Yhteistyöalueeseen kuuluvat maakunnat laativat sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 16 §:n mukaisen yhteistyösopimuksen. Siinä maakunnat sopivat keskinäisestä yhteistyöstä palvelujen järjestämisessä ja toteuttamisessa. Sopimus on oikeudellisesti maakuntia sitova. Onko sopimuksen sitovuus perusteltua?

Vastaajien määrä: 1

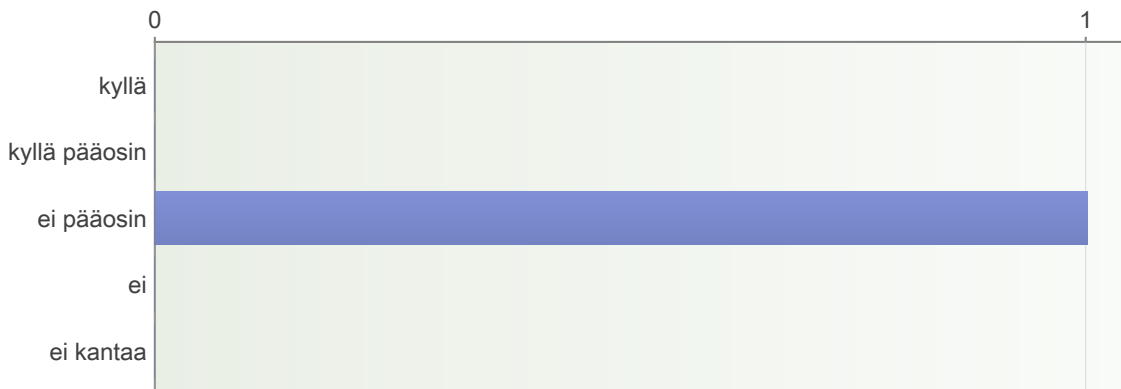

Avoimet vastaukset: ei kantaa

14. 12. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 16 §:n mukaan laadittavassa yhteistyösopimuksessa on sovittava toimenpiteet palvelujen integraation varmistamiseksi. 23 §:n mukaisesti palvelun tuottajan velvollisuutena on valmistaa palveluketjujen integraation toteutuminen ja toimittava integraation edellyttämässä yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Ovatko säännökset riittäviä asiakaslähtöisen integraation toteutumiseksi?

Vastaajien määrä: 1

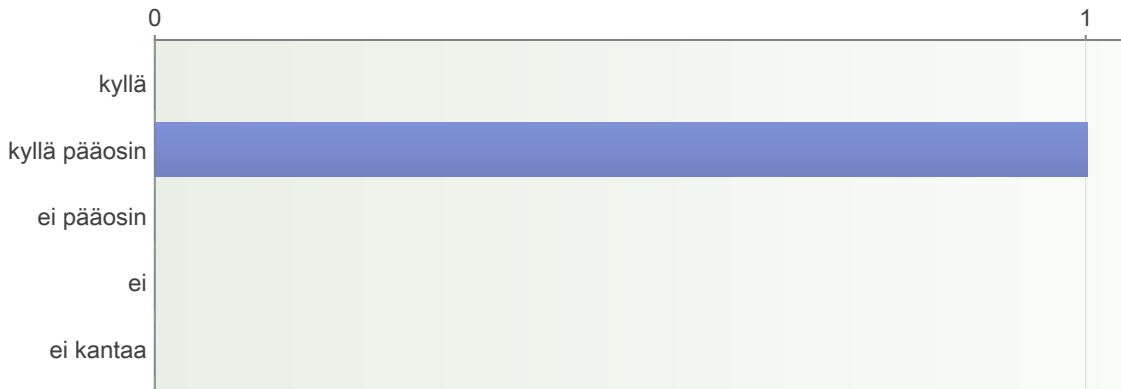

Avoimet vastaukset: ei pääosin

- Sosiaalihuoltoon tulisi panostaa tasavertaisesti terveydenhuollon kanssa. Hyvin hoidettu sosiaalihuolto auttaa terveydenhuollon kustannussäästöissä. Asiakaslähtöiseen integraatioon tarvitaan suurta asenteellista muutosta viranomaisten taholta. Palvelut pitää saada yhdenvertaisesti ja lainmukaisesti kaikkialla.

15. 13. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain mukaan valtion ohjausta vahvistetaan sosiaali- ja terveyspalveluissa (19 §, 4 luku, 6 luku). Onko tämä uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltua?

Vastaajien määrä: 1

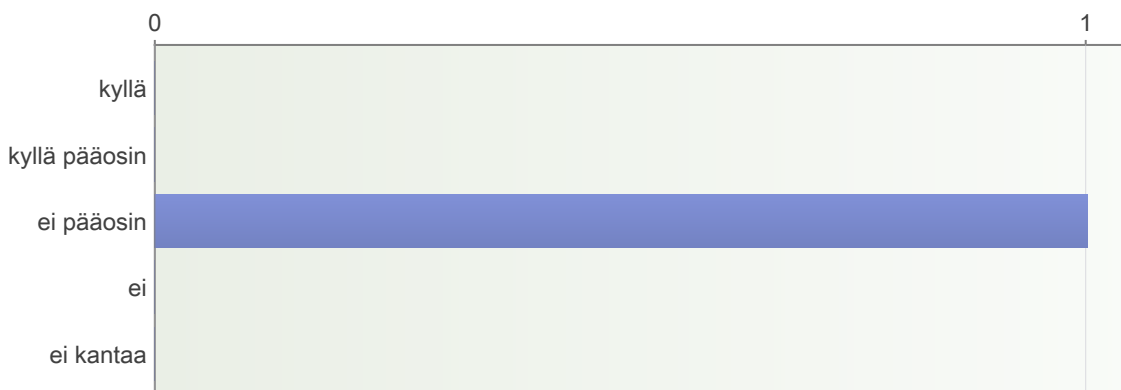

Avoimet vastaukset: kyllä pääosin

- Ohjauksen vahvistamiseen on varattava riittävät resurssit. Vammaisfoorumi kannattaa vahvaa valtion ohjausta sekä yhteistyön pakkoa valtion, maakuntien ja kuntien välillä.

16. 14. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 22 §:n mukaan maakunnan on omassa toiminnassaan erotettava sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäminen ja palvelujen tuottaminen. Onko järjestämisen ja tuottamisen erottaminen uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukaista?

Vastaajien määrä: 1

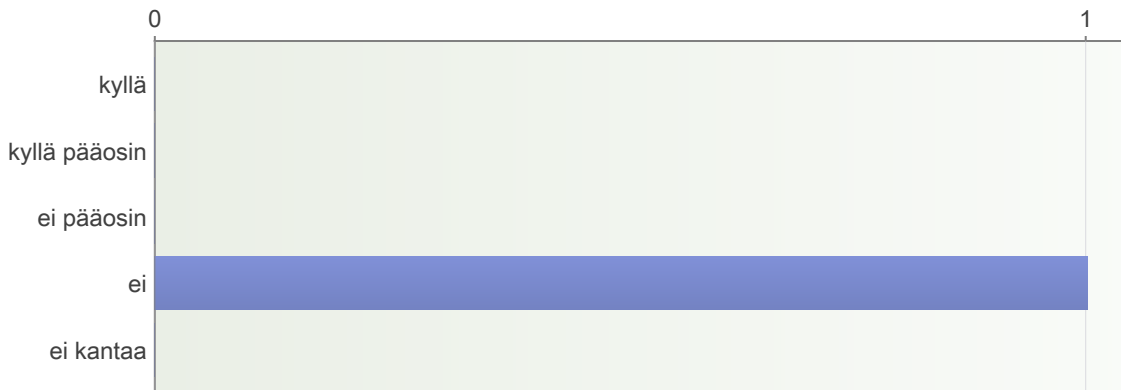

Avoimet vastaukset: ei pääosin

- Tampereella oli käytössä tilaaja-tuottajamalli, joka todettiin toimimattomaksi. Vastuu ei kuulunut kenellekkään, kustannukset kasvoivat ja palvelut huononivat. Yhtiöittämistä on selvitettävä vielä lisää. Vammaisfoorumi vaatii, että asiakkaan saamat hyvät palvelut ovat etusijalla. Erityisosaaminen on säilytettävä. Järjestämisvastuu on kirkastettava. Palvelujen saanti ei saa riippua siitä, ovatko ne julkisia vai yksityisiä.

17. 15. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 22 §:n mukaan maakunnalla on yhtiöittämisvelvollisuus maakunnan hoitaessa sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä kilpailutilanteessa markkinoilla tai jos palvelut ovat valinnanvapautta koskevissa säännöksissä tarkoitettun laajan valinnanvapauden piirissä. Onko ratkaisu tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei

- Yhtiöittämisen vaihtoehtoja on vielä selvítettävä. On toimittava mahdollisimman avoimesti ja julkisuuslain mukaisesti.

18. 16. Muut vapaamuotoiset huomiot sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista.

Vastaajien määrä: 1

- Ruotsinkielinen palvelutuotanto erityisesti vammaispalveluiden (lukuun ottamatta nykyinen ruotsinkielinen kehitysvammaisten erityishuolto) ja erityispalveluiden osalta on hyvin hajanaista, tuotantovolyymit osittain pieniä ja toisinaan ruotsinkieliset palvelut puuttuvat kokonaan. Tästä johtuen on luotava niin valtakunnan tasolla kuin maakuntatasolla koordinointi- ja kehittämisjärjestelmä ruotsinkielisille palveluille ja niiden integraatiolle, jotta turvataan toimivat palveluketjut. Lähtökohtana tulee olla asiakkaiden tarpeet, eikä tietty diagnoosi. On tärkeää että toimiva ruotsinkielinen palvelutuotanto ja osaaminen säilyvät niin julkisella kuin yksityisellä (myös järjestöillä) sektorilla. Yhdenvertaiset mahdollisuudet palveluihin on taattava.

Koordinaatio voidaan sisällyttää lainsäädäntöön vahvistamalla järjestämislain 36§:n 4. mom (osaamiskeskukset) roolia sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämistoiminnasta niin valtakunnallisella tasolla kuin maakuntatasolla. Myös maakuntalaissa 27 §:n vähemmistökielen vaikuttamistoimielimen roolia tulee vahvistaa. Koordinaation ja vähemmistökielen vaikuttamistoimielimien välisestä yhteistyöstä on säädettävä niin laissa kuin sen perusteluissa. Kyseinen järjestelmä vahvistaa yhteistyötä julkisen sektorin ja järjestötoimijoiden välillä kaikilla tasoilla. Tämä malli voisi myös sopia muille vähemmistöryhmille, kuten esimerkiksi viittomakielisille tai tietyille vammaisryhmille, joilla on harvinaisia diagnooseja.

19. 17. Kysymys vain kunnille: Voimaanpanolaissa on tarkoitus säätää siitä, mihin maakuntaan kunnat kuuluvat uudistuksen tullessa voimaan. Katsotaanko kunnassanne, että sen tulee kuulua voimaanpanolain 5 §:ssä esitettyyn maakuntaan?

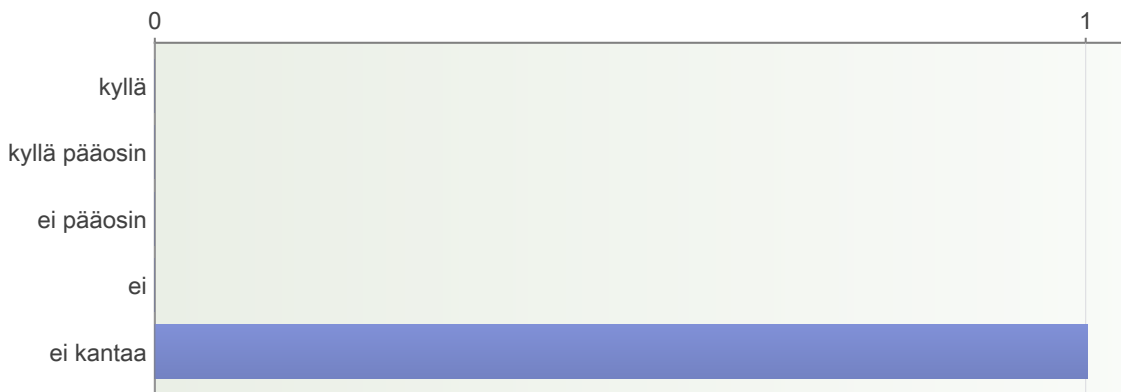
Ei vastauksia.

20. 18. Kysymys vain kunnille: Mikäli vastasitte edelliseen kysymykseen ei, mihin maakuntaan kunnan tulisi kuulua ja miksi? (Kunnan tulee toimittaa valtuuston päätösasiakirja sosiaali- ja terveystieteiden ministeriöön)

Ei vastauksia.

21. 19. Väli aikaishallinnosta sekä väli aikaisen valmistelutoimielimen tehtävistä ja toimivallasta säädetään voimaanpanolain 2 luvussa. Onko väli aikaishallinnosta säädetty riittävällä tavalla?

Vastaa jien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei kantaa

- Henkilöstö tulee ottaa mukaan suunnitteluun. Henkilöstön ammatillinen erityisosaaminen on kartoitettava. Näin ollen maakunnalle jää suuri valta päättää, josta syntyy ristiriita kun palvelujen pitää olla yhdenvertaisia. Mitä tapahtuu, esimerkiksi tilanteessa, kun vammaisen lapsen perhe muuttaa maakuntarajan yli. Sekin on hieman epäselvää. Muutoksessa tulee ottaa huomioon henkilöstön ja työntekijöiden asema ja muutos pitää johtaa hallitusti ja henkilöstön hyvinvointi huomioiden. Kyseessä on iso kulttuurimuutos. Asiakkaiden toimintakyvyn arvioinnin pitää tapahtua heidän omassa toimintaympäristössään, joka edellyttää ammattihenkilöiden jalkautumista. Vammaispalveluiden toteutuksessa on tärkeää, että asiakkaalla ei ole pitkä asiointimatka. Toimipisteiden sijoittelu maakunnan alueella on suunniteltava huolella, jotta asiakkaiden ja työntekijöiden matkat olisivat kohtuullisia.

22. 20. Voimaanpanolain 14 §:n mukaan kunnallisia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja tuottavissa organisaatioissa työskentelevä henkilöstö siirtyisi maakuntien palvelukseen liikkeenluovutuksen periaatteiden mukaisesti. Lisäksi henkilöstö, joka muualla kunnan hallinnossa tai tukipalveluissa tekee pääasiallisesti sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä, siirtyisi maakuntien palvelukseen. Onko henkilöstön siirtymisestä esitetty säädettäväksi henkilöstön aseman näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

Ei vastauksia.

23. 21. Voimaanpanolain 4 luvun mukaan lakisääteisten kuntayhtymien koko omaisuus sekä kuntien irtain omaisuus siirtyy maakunnille. Kuntien toimitilat ja kiinteistöt jäävät kuntien omistukseen. Onko omaisuusjärjestelyjä koskeva ratkaisu hyväksyttävä?

Ei vastauksia.

24. 22. Jos vastasitte edelliseen kysymykseen ei tai ei pääosin, millä tavoin omaisuusjärjestelyt pitäisi toteuttaa?

Ei vastauksia.

25. 23. Voimaanpanolain 41 §:ssa säädettäisiin kunnan tuloveroprosentista vuosina 2019 – 2021. Pidätkö veronmaksajien yhdenvertaisen aseman näkökulmasta perusteltuna, että kuntien veroprosentteja esitetään rajoitettavaksi kolmen vuoden määräajaksi?

Ei vastauksia.

26. 24. Voimaanpanolain 42 §:n mukaan maakunnan on perustettava sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain tarkoittamat maakunnan palvelulaitoksen tytäryhtiöt, jotka tuottavat lailla erikseen säädetyn laajan valinnanvapauden piiriin kuuluvia palveluita siten, että yhtiöittäminen on toteutettu 31.12.2020. Onko esitetty siirtymäaika riittävä maakunnan yhtiömuotoisen tuotannon organisoimiseksi?

Ei vastauksia.

27. 25. Muut vapaamuotoiset huomiot voimaanpanolaista.

Vastaaajien määrä: 1

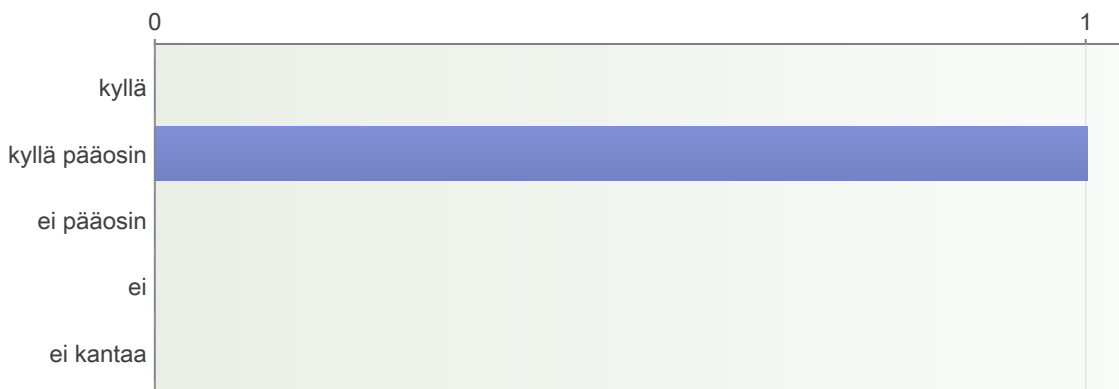
- 9 § suhteellisen vapaa tiedonsaanti sosiaalihuollosta terveydenhuoltoon ja päinvastoin on hyvä asia.
10 §: viestintä - ihmisten pitää olla tietoisia siitä mitä suunnitellaan.
Kannatamme esitystä, mutta olemme huolissamme siitä, että eri vamma- ja sairausryhmien tarpeet viestinnän saavutettavuudessa tosiasiallisesti jäävät toteutumatta.

Lakiesityksessä on otettu vain vähän kantaa vaikutuksista ihmisiin, esim. lapsiin ja lapsiperheisiin.

Vaikutusarvioinnissa vammaisiin asiakkaisiin ensisijaisena tavoitteena pitäisi olla yhdenvertaisuus palveluissa.

28. 26. Valtio rahoittaa perustettavien maakuntien toiminnan, eli vastuu sosiaali- ja terveyspalveluiden rahoittamisesta osoitetaan valtiolle. Onko ratkaisu uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

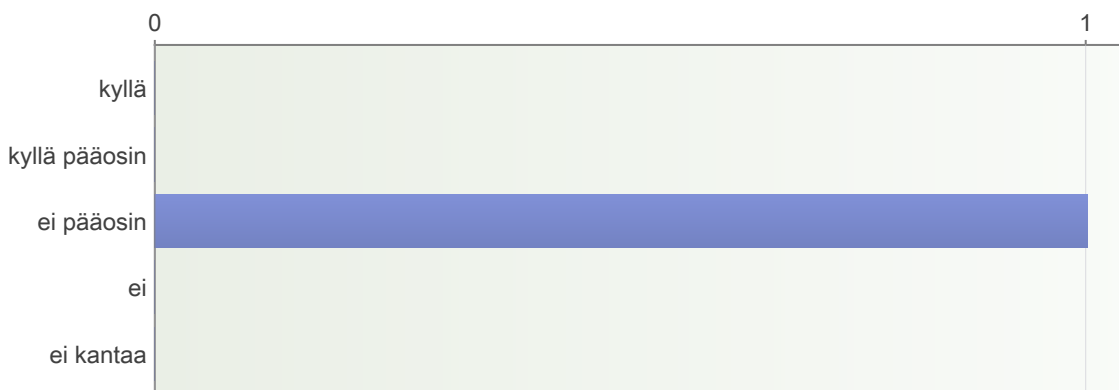

Avoimet vastaukset: kyllä pääosin

- Kuntaverotus siirtyy valtionverotukseen, progressiivinen verotus tervetullutta. Joillakin kunnilla kun on kovia paineita verotuksen nostamiseen ja muista palveluista (esimerkiksi opetus -ja varhaiskasvatus) säästämiseen.

29. 27. Maakuntien tuloja ovat valtion rahoitus (3 §) sekä asiakas- ja käyttömaksutulot (4 §). Lisäksi maakunnat voivat ottaa lyhytaikaista lainaa (3 §). Valtion rahoituksen kasvua rajoitetaan vuosittaisessa tarkistuksessa julkisen talouden kantokyvyn turvaamiseksi (6 ja 29 §). Onko maakunnilla riittävät taloudelliset edellytykset suoriutua lakisääteisistä tehtävistä?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei pääosin

- X On huolehdittava siitä, etteivät asiakasmaksut nouse. Vammaisfoorumi esittää huolensa siitä, että että ei-pakollisten palvelujen saanti huononee tai huomattavasti vaihtelee maakunnittain, koska se olisi keino säästää.

30. 28. Ovatko maakuntien valtion rahoituksen määräytymisessä käytettävät palvelujen käyttöä kuvaavat tarvetekijät (luku 3, ml. uusi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kerroin) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

Ei vastauksia.

31. 29. Sosiaali- ja terveydenhuollon rahoituksessa siirrytään asteittain menoperusteisesta rahoituksesta tarveperusteiseen rahoitukseen. Onko maakuntien rahoitukselle vuosille 2019–2023 esitetty siirtymäaika (27 – 28 §) riittävä?

Ei vastauksia.

32. 30. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntien rahoituslaista.

Vastaajien määrä: 1

- Vammaisfoorumia edellyttää, että valtio varmistaa, että maakunnat eivät jatka kuntien toteuttamaa tahallisen alibudjetoinnin käytäntöä.

33. 31. Pidättekö esitettyjä tapoja maakuntajaon muuttamiseksi tarkoituksenmukaisena? (erityisesti maakuntajakolain 2 ja 10 §)

Ei vastauksia.

34. 32. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntajakolaista.

Ei vastauksia.

35. 33. Ovatko valtionosuusjärjestelmään esitetyt, sote-uudistuksesta aiheutuvien merkittävien kuntakohtaisten muutosten lieventämiseksi esitetyt tasausjärjestelyt ja muut muutokset hyväksyttäviä ja riittäviä (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 24 §, 27§ 27 b§ ja 55§)?

Ei vastauksia.

36. 34. Ovatko valtionosuuskriteerit (ml. uusi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen -kriteeri) sekä niiden painotukset perusteltuja (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta, luku 2 sekä luonnos valtioneuvoston asetukseksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 3 §)?

Ei vastauksia.

37. 35. Vapaamuotoiset huomiot hallituksen esityksen valtionosuuskokonaisuudesta.

Ei vastauksia.

38. 36. Pidätekö maakuntien rahoituksen keräämiseksi esitettyjä valtion verojärjestelmän muutoksia hyväksyttävänä?

Ei vastauksia.

39. 37. Vapaamuotoiset huomiot verolaeista.

Ei vastauksia.

40. 38. Kunnallista henkilöstöä koskevan lainsäädännön soveltamisalaa ehdotetaan muutettavaksi koskemaan myös maakuntien henkilöstöä. Maakuntien työnantajaedunvalvontaa hoitaisi uudella lailla säädettävä Kunta- ja maakuntatyönantajat KT. Onko henkilöstön asemasta ja työnantajaedunvalvonnasta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

Ei vastauksia.

41. 39. Onko eläkkeiden rahoittamisesta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

Ei vastauksia.

42. 40. Vapaamuotoiset huomiot henkilöstön asemasta ja/tai työnantajaedunvalvonnasta sekä eläkkeistä.

Ei vastauksia.

43. 41. Miten arvioitte uudistuksen vaikuttavan oman taustaorganisaationne asemaan?

Ei vastauksia.

44. 42. Onko maakunnilla riittävät taloudelliset edellytykset suoriutua lakisäätteisistä tehtävistä uudistuksen voimaan tultua?

Ei vastauksia.

45. 43. Mihin aiheeseen/aiheisiin liittyvää valtakunnallista tukea katsotte tarvitsevanne sote- ja maakuntauudistusten alueelliseen toteutukseen (voitte valita usemman vaihtoehdon)?

Ei vastauksia.

46. 44. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

Vastaajien määrä: 1

-

Kuntien rahoituksen säilyminen huolestuttaa.

Esteettömyys ja saavutettavuus merkitsevät kaikkien sellaisten esteiden poistamista, jotka vaikuttavat vammaisten mahdollisuuksiin osallistua yhteiskuntaan sen täysivaltaisina jäseninä.

Asiakkaan toimintakyky ei mittaa suoraan palvelun tarvetta, vaan palvelujen järjestämiseen tarvitaan monialaista osaamista sekä toimivaa ja monipuolista palvelurakennetta.

Maakuntien hyvinvointisuunnitelmiin ja tarvekartoituksiin on sisällytettävä vammaisten ihmisten palvelutarpeet. Maakuntien hyvinvointikertomuksiin tulee sisällyttää myös vammaisten ihmisten hyvinvoinnin ja elinolosuhteiden kehittymistä kuvaavat indikaattorit. Tilastotietojen lisäksi tarvitaan laadullista tietoa eri palvelujen käyttäjien kokemuksista.

47. 45. Yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.

Vastaajien määrä: 1

- Maakuntalaki
2 luku Maakunnan tehtävät

6 §

Maakunnan tehtäväalat 1 momentti

Maakunta hoitaa sille lailla säädettyjä tehtäviä seuraavilla tehtäväaloilla

"2) Sosiaalisen hyvinvoinnin ja terveyden, esteettömyyden edistämisen ja ehkäisevän päihdetyön asiantuntijatuki kunnille ja ehkäisevät palvelut

23 §

Osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet

Ehdotamme 2 momenttiin uutta 7) kohtaa:

...

7) palkkaamalla maakuntaan vammaisasiamies.

...

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä

1 §

Lain tarkoitus

Ehdotamme seuraavaa lisäystä tarkoituspykälään:

Tämän lain tarkoituksena on edistää ja ylläpitää väestön hyvinvointia ja terveyttä sekä varmistaa yhdenvertaiset, saavutettavat ja laadukkaat (tai laadultaan hyvät) sekä kustannusvaikuttavat ja tuottavuudeltaan hyvät sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut koko maassa.

Perustelut muutosesitykselle:

Pykälä ja hallituksen esityksen perustelut eivät vastaa toisiaan, koska perusteluissa on korostettu palvelujen laatua paljonkin. Pykäläesityksessä ylikorostuu taloudellinen tehokkuus. Yhdenvertaiset palvelut voivat olla myös huonoja laadultaan, jolloin palvelut eivät edistä kenenkään hyvinvointia ja terveyttä.

4 §

Palvelujen saatavuus ja saavutettavuus

Ehdotamme 2 momentin muuttamista seuraavasti:

Esitys: Sosiaali- ja terveystalvveluja toteutettaessa on edistettävä esteettömyyttä.

Muutos: Sosiaali- ja terveystalvvelujen on oltava esteettömiä ja saavutettavia. Palvelut on toteutettava siten, että ne edistävät esteettömyyden ja saavutettavuuden toteutumista yhteiskunnassa.

Perustelut muutosesitykselle:

Laki ei voi lähteä siitä, että meillä voisi olla esteellisiä sote-palveluja, jotka eivät ole kaikkien maakunnan asukkaiden saavutettavissa. Sen lisäksi, että sote-palvelut on järjestettävä esteettömästi ja saavutettavasti, palvelut on toteutettava siten, että ne poistavat parhaalla mahdollisella tavalla yhteiskunnassa olevia esteitä.

16 §

Maakuntien yhteistyösopimus

Ehdotamme 3 momenttiin seuraavaa lisäystä:

Edellä 2 momentin 4 ja 5 kohdassa tarkoitettujen työnjakojen on edistettävä palvelujen laatua, asiakas- ja potilasturvallisuutta ja muuta laatua sekä tarkoituksenmukaisen, tehokkaan sekä palvelujen saatavuutta ja saavutettavuutta edistävän tuotantorakenteen toteutumista.

...

Perustelut muutosesitykselle:

Sosiaalihuollon palveluissa laatu on huomattavasti merkittävämpi ja laajempi asia kuin asiakasturvallisuus. Jotta laadun merkitys korostuisi se pitää todeta erikseen.

Tuotantorakenteen on edistettävä myös palvelujen saatavuutta ja saavutettavuutta ei pelkästään tehokkuutta.